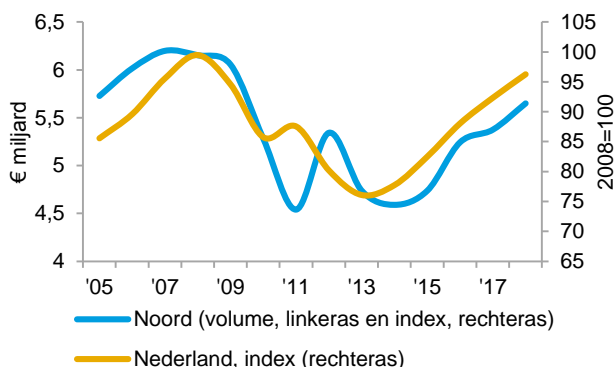

Samen met het EIB brengt Bouwend Nederland op BouwActueel alle relevante economische markt- en bedrijfsvoeringsinformatie voor leden bijeen. De website biedt inzicht in recente ontwikkelingen, prognoses en kengetallen bedrijfsvoering. Dit betreft zowel landelijke informatie als informatie voor de regio. Deze kwartaalrapportage biedt u inzicht in actuele economische ontwikkelingen voor uw regio en deelsector. Meer informatie vindt u op www.bouwendnederland.nl/bouwactueel.

Ontwikkeling bouwproductie

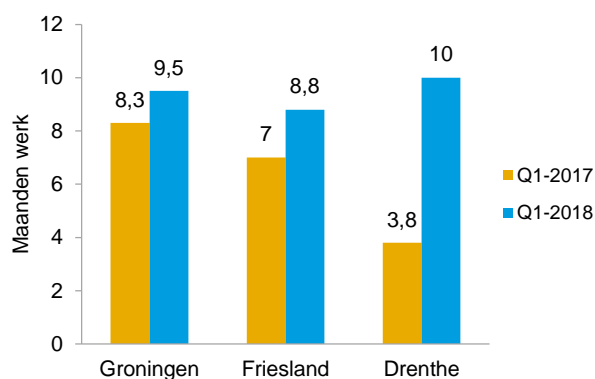

Bouwproductie groeit met 5%

De bouwproductie in de regio Noord groeit dit jaar met 5%. De groei zet zich hiermee op een hoger niveau door dan in 2017. De totale productie van 2018 komt naar verwachting uit op bijna € 5,7 miljard. De regionale productie heeft hiermee een aandeel van 9% in de landelijke bouwproductie. De provincie Drenthe groeit binnen landsdeel Noord met 10% het sterkst. Gevolgd door Groningen met een groei van 5,5%. De productiegroei in Friesland blijft met 1,5% achter op de twee andere provincies.

(Alle productiebedragen zijn in prijzen van 2016)

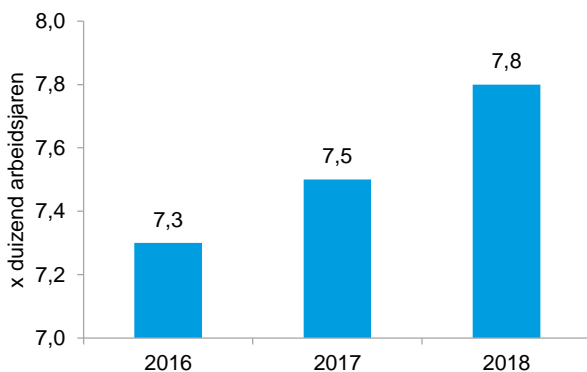
Orderportefeuilles

Werkvoorraad neemt toe

De werkvoorraad van bouwbedrijven was in het eerste kwartaal van 2018 in alle drie de provincies substantieel hoger dan in dezelfde periode een jaar eerder. De sterkste groei trad op in Drenthe, met een stijging van 6,2 maanden werk. In Groningen en Friesland namen de orderposities ten opzichte van hetzelfde kwartaal vorig jaar toe met respectievelijk 1,2 en 1,8 maand.

Ontwikkeling werkgelegenheid

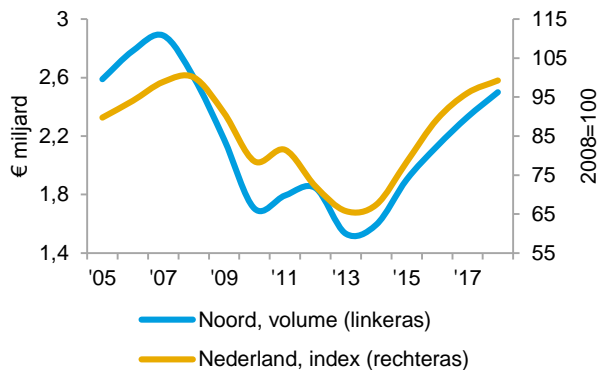
Doorzettende groei arbeidsvolume

De omvang van de werkgelegenheid is in de regio Noord tussen 2016 en 2017 gestegen met bijna 3%. Deze regio presteerde hiermee vrijwel gelijk aan het landelijk niveau. In 2018 zet naar verwachting de groei van het aantal arbeidsjaren in de regio Noord door naar 4%, hoger dan de groei van de landelijke werkgelegenheid (+3%).

(Het betreft hier de werkgelegenheid van de uitvoerende bouw)

Ontwikkeling woningbouwproductie

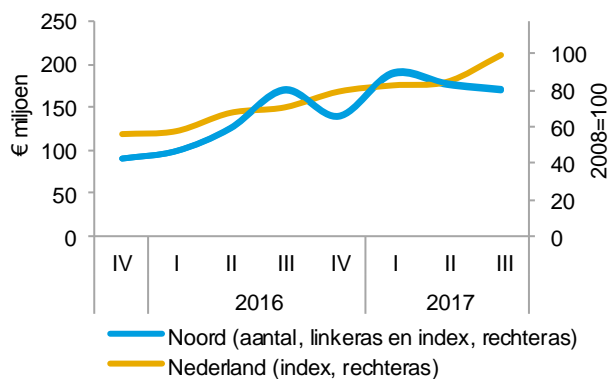

Productie groeit met 7,5%*

De verwachte groei van de bouwproductie ten behoeve van woningen in de noordelijke provincies neemt naar verwachting in 2018 af naar 7,5%. Dit is een afname ten opzichte van de groei in 2017 (+9,5%). Het landsdeel Noord neemt dit jaar met een totaal productievolume van € 2,5 miljard 9% van de landelijke woningbouwproductie voor zijn rekening. De provincie Drenthe is de drijver achter de sterke groei dit jaar, met een toename van 11,5%.

* *Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud*

Bouwwolume vergunningen woningbouw

Stagnatie vergunningverlening

Het bouwvolume van vergunningen voor nieuwe gebouwen* was in het derde kwartaal van 2017 vrijwel gelijk aan dat in hetzelfde kwartaal van 2016. Daarmee bleef de dynamiek in de regio Noord ver achter bij die in andere regio's. De ontwikkeling in Friesland en Drenthe, waar het vergunde bouwvolume met ongeveer 20% toenam, was vergelijkbaar met de dynamiek in een aantal andere provincies. In Groningen daarentegen daalde de vergunningafgifte op jaarbasis met meer dan 20%.

*Prijsniveau 2016

Woningbouwproductie per provincie

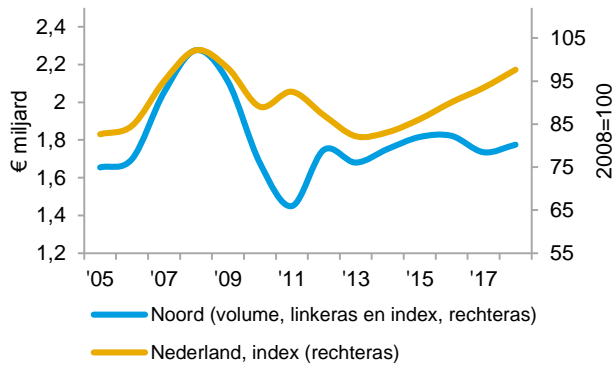
	Volume, € miljoen			Jaarlijkse verandering, %	
	2016	2017	2018	2017	2018
Groningen	754	805	870	7	8
Friesland	828	955	995	15,5	4
Drenthe	549	570	635	4	11,5
Totaal	2.130	2.330	2.500	9,5	7,5
Nederland	24.150	26.025	26.925	8	3,5

Sterke groei in Drenthe

De woningbouw in de provincie Groningen groeit dit jaar sterk met bijna 8%, na een krachtige groei in 2017 van 10%. De woningbouwproductie in Drenthe laat in 2018 naar verwachting met een groei van 11,5% de grootste dynamiek zien. De woningbouw in Friesland zal naar verwachting een substantieel lagere groei (+4%) ten opzichte van 2017 (+15,5%) laten zien. Het aandeel dat de noordelijke provincies hebben in de nationale productie is onveranderd (9%).

Ontwikkeling utiliteitsbouwproductie

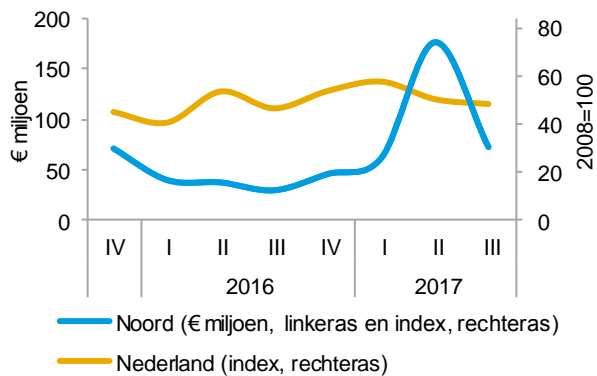

Lichte stijging productie in de utiliteitsbouw*

De drie noordelijke provincies halen dit jaar naar verwachting een volume van de utiliteitsbouwproductie van € 1,8 miljard. Na een krimp in 2017, wordt in 2018 een toename met 2,5% verwacht. De regio Noord loopt hiermee achter op de totale Nederlandse productie ten behoeve van utiliteitsgebouwen. Deze neemt naar verwachting juist met 4,5% toe, naar een niveau van bijna € 20,5 miljard.

* *Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud*

Bouwwolume vergunningen utiliteitsbouw

Zeer krachtige toename volume bouwvergunningen

Het bouwvolume van vergunningen voor nieuwe gebouwen* betrof in het derde kwartaal van 2017 € 72 miljoen. Dit is 2,5 keer meer dan een jaar eerder en is het hoogste niveau sinds het eerste kwartaal van 2015, afgezien van het tweede kwartaal van 2017 waar het vergunde volume zeer hoog was dankzij een groot project. De sterke groei in het derde kwartaal is vooral gedreven door een forse toename van de vergunde bouwsom aan handel, en in mindere mate aan nijverheid. De vergunningverlening aan andere sectoren bleef ongeveer stabiel of daalde licht.

*Prijsniveau 2016

Utiliteitsbouwproductie per provincie

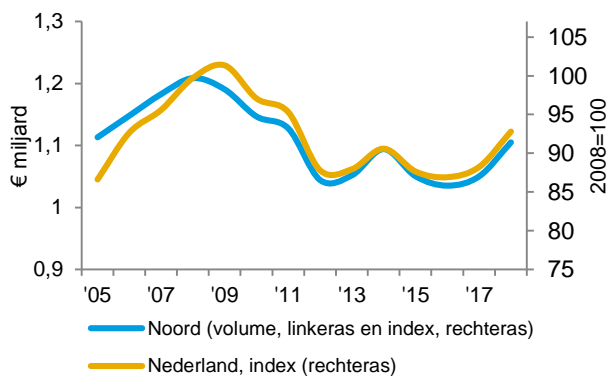
	Volume, € miljoen			Jaarlijkse verandering, %	
	2016	2017	2018	2017	2018
Groningen	616	610	620	-1	1,5
Friesland	815	715	700	-12,5	-2
Drenthe	390	410	455	5	11
Totaal	1.822	1.735	1.775	-5	2,5
Nederland	18.850	19.575	20.475	4	4,5

Drenthe drijver

De provincies Groningen en Drenthe zien naar verwachting een toenemende bouwproductie van utiliteitsgebouwen. Met name in Drenthe is de groei met 11% sterk. In de provincie Groningen wordt na de productiedaling van 1% in 2017 een productiegroei van 1,5% verwacht. Met name Friesland presteert ondermaats met een productiedaling van 2%. Dit is wel een verbetering ten opzichte van de sterke productiedaling vorig jaar (-12,5%).

Ontwikkeling infraproductie

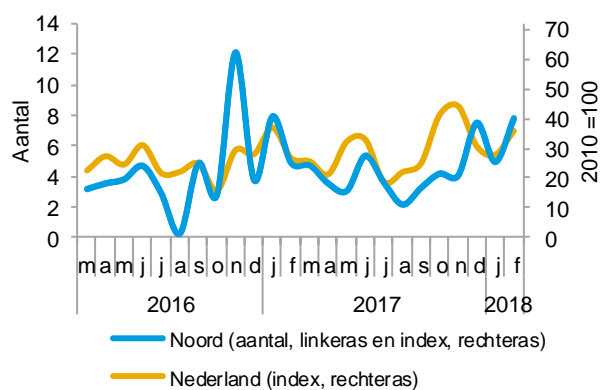

Infraproductie* groeit in 2018

De raming van de gww-productie in de regio Noord laat dit jaar een groei zien. De gehele productie neemt naar verwachting met 5% toe. Dit is vrijwel gelijk aan het niveau van de gecombineerde landsdelen. Het groeipad van de infraproductie lijkt zich in 2018 verder te hebben ingezet na een groei in 2017. De totale productiewaarde bedraagt in landsdeel Noord € 1,1 miljard, 7% van de landelijke productie.

* Nieuwbouw en reconstructie, reparatie en onderhoud

Openbare aanbestedingen

Meer openbare aanbestedingen in 2017, minder dynamiek in 2^e helft

Na een substantiële groei van het aantal aanbestedingen in de eerste helft van 2017 zwakte de dynamiek in de regio af. In het derde kwartaal werden er evenveel projecten openbaar aanbesteed dan een jaar eerder, in het vierde kwartaal minder dan een jaar eerder (12 vs. 14). Toch zijn er in 2017 als geheel substantieel meer projecten openbaar aanbesteed (57 vergeleken met 53 in 2016).

Infraproductie per provincie

	Volume, € miljoen			Jaarlijkse verandering, %	
	2016	2017	2018	2017	2018
Groningen	350	360	385	3	7
Friesland	350	355	370	1,5	4
Drenthe	335	335	350	0	4,5
Totaal	1.035	1.050	1.105	1,5	5
Nederland	14.250	14.475	15.250	1,5	5,5

Sterkste groei in Groningen

De productieramingen laten in 2018 de sterkste groei in de provincie Groningen zien (+7%). In Friesland en Drenthe groeit de infraproductie met ongeveer 4%. In Drenthe zal naar verwachting een stabiele bouwproductie in 2017 worden omgezet naar een groei in 2018. Met een aandeel van 35% zal Groningen dit jaar het grootste aandeel in de gww-productie van de regio Noord hebben.